

השוואת תוכניות ויסקונסין 2011-2013 וההשלכות למשתתפים

מרכיבי התוכנית	הצעת חוק שילוב מקבלי גמלאות בעבודה 2011	הצעת חוק לעידוד היציאה לעבודה 2013	ההשלכות למשתתפי התוכנית
המטרה	לשלב מקבלי גמלאות הבטחת הכנסה בעבודה (סעיף 1)	ללא שינוי (סעיף 1)	הרעיון חיובי ונחוץ מאד לחלק ממקבלי גמלת הבטחת הכנסה, הנמנים לרוב על אלו שמתחת לקו העוני, ומשתייכים לקבוצות מודרות בחברה הישראלית כנשים חד הוריות, אנשים בעלי מוגבלות, עולים, מיעוטים, תושבי פריפריה וכו'.
הדרך	התקשרות עם תאגידים פרטיים שיקימו מרכזי תעסוקה ברחבי הארץ. התאגידים יכולים להיות גם מלכ"רים, אך לא גופים ציבוריים כמו שירות התעסוקה (סעיף 14)	ללא שינוי (סעיף 3)	<ul style="list-style-type: none"> • הביצוע בדרך של הפרטת שירות התעסוקה יביא לכך שגורלם של דורשי העבודה יוכרע בידי תאגידים פרטיים המונעים משיקולי רווח ולא משיקולים ציבוריים. • האפשרות כי המפעילים יהיו תאגידים שלא למטרות רווח – אין בה כדי להוות פתרון לניגוד העניינים שבמסירת סמכויות שלטוניות: ידוע כי כדי לעמוד ביעדים תחרותיים, מאמצים לרוב גם מלכ"רים את הפרקטיקות הבעייתיות של הגורמים העסקיים.
הסמכויות שינתנו לתאגידים הפרטיים	<ul style="list-style-type: none"> • הפניית המשתתפים לעבודה ולשירות בקהילה; • קביעת תוכנית אישית; • דרישת מידע רפואי ואחר מהמשתתפים והעמדתם לבדיקות; • דיווח למוסד לביטוח לאומי על אי-ביצוע תכנית אישית, שמשמעו שלילת גמלת הבטחת הכנסה; • סמכות בלעדית לבקש ולהמליץ על חוסר מסוגלות תעסוקתית של משתתף ועוד (סעיפים 17-23 ו-31) 	ללא שינוי (סעיפים 6-12 ו-33)	הפרטת כוח מרות שלטוני וסמכויות בעלות פוטנציאל פוגעני תגרום לכך שסדר יומם וגורלם הכלכלי של אלפים הנמנים על האוכלוסיות המוחלשות ביותר בישראל יהיה נתון לשליטתם של תאגידים פרטיים. הדבר עלול לגרום לפגיעה קשה בזכויותיהם של מאות אלפים לכבוד, לקיום בכבוד, לחירות, לקניין ולפרטיות, ולדרדורם הכלכלי, החברתי והנפשי.

<ul style="list-style-type: none"> • מכיוון שגמלת הבטחת הכנסה היא רשת הביטחון האחרונה למשפחות שאין להן כל הכנסה אחרת, תגרום קביעה זו לכך שהתאגידים הפרטיים יקבעו את גורלן של משפחות משתתפי התוכנית. סמכות זו היא פוגענית ביותר כיוון שביטול הגמלה גורר גם ביטול שורה של הטבות חיוניות, כדוגמת הנחות בתחבורה ציבורית וזכאות לדיור ציבורי. • גם במיעוט המקרים בהם יעורב עובד ציבור, השפעתו תהיה מצומצמת, כיוון שברור שהוא יענה להמלצת פקידי התאגידים - כפי שקרה גם בניסוי של "אורות לתעסוקה", שכן הם אלו שנמצאים בקשר ישיר והדוק עם המשתתף, קובעים את התוכנית האישית ומפקחים על ביצועה. 	<p>ללא שינוי (סעיף 12)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • במיעוט מקרי השלילה (שלילות בגין סירוב לעבודה או בגין התנהגות שיש בה כדי למנוע את ביצוע של התוכנית האישית) הסמכות נכרכה בקביעה של עובד ציבור, על סמך המלצת מתכנן יעדים תעסוקתי (פקיד התאגיד הפרטי). • הרוב המכריע של השלילות שמבוצעות בפועל נותרו בסמכות מתכנן היעדים התעסוקתי (שלילות בגין העדרות, בגין אי ביצוע תוכנית אישית, אף אם מלכתחילה נקבעה באופן לא סביר או בגין אי ביצוע תוכנית אישית בגלל אי קבלת שירותים תומכי עבודה ועוד) (סעיף 23) 	<p>מעורבות עובד ציבור בשלילת גמלאות של משתתפי התוכנית</p>
<ul style="list-style-type: none"> • סד השעות מותח באופן מלאכותי לרוב את ההכשרה הנדרשת והופך את מטרת התכנית ל"כליאת" המשתתפים ולא דווקא לקידום. אין כל סיבה שאדם הנדרש למשל להכשרה מקצועית של 25 ש"ש יידרש עוד להשחית זמנו וכספי ציבור אך לשם מילוי הזמן הנותר. • לכל הפחות, ראוי היה לקבוע כי ועדה מקצועית תמליץ על התוכנית האישית והיקפה, ולא פקיד החברה הפרטית. • לא נקבעו קריטריונים להקלות על משתתפי התוכנית, ולא ברור האם תהיה התחשבות בהיות משתתפ/ת מטפל/ת בילדים, גיל הילדים, מספרם, אפשרות השמת הילדים במסגרות חינוך, מרחק ממקום מגורים, הנגישות התחבורתית (פרמטר קריטי בפריפריה) וכיוצ"ב, סוגיות שרלוונטיות לנשים באופן מיוחד. 	<p>ללא שינוי (סעיפים 8-9)</p>	<p>כל אחד ממשתתפי התוכנית יחוייב לתוכנית אישית בת 30-35 שעות שבועיות, גם אם אין כל צורך בהיקף זה לשם שילוב בעבודה או לשם הכשרה מקצועית (סעיף 19-20)</p>	<p>חיוב המשתתפים לתוכנית אישית</p>

<ul style="list-style-type: none"> • אימוץ העיקרון של "עבודה תחילה", שלא מבטיח מסלול התקדמות, יגרום לכך שהמשתתפים יושמו בעבודות שהן בדר"כ משרות חלקיות, לא מקצועיות, בשכר נמוך, וללא אפשרות לקידום. המשמעות: המשתתפים לא יזכו לשיפור האופק התעסוקתי שלהם לטווח הארוך ולא להגדלת הכנסותיהם. • ההשמה בכל עבודה שהיא ללא קריטריונים המתחשבים במצבו האישי של המשתתף, כמפורט בסעיף הקודם, עלולה להביא לפגיעה קשה בחייו ובחיי משפחתו. 	<p>ללא שינוי (סעיפים 7-8)</p>	<p>ההצעה בנויה על עקרון ה"עבודה תחילה" (work first) ולא על העדפה להכשרות מקצועיות: נקבע כי ראשית כל המשתתף יופנה לעבודה, ורק אם אינו עובד או אם הכנסתו נמוכה, יופנה לתוכנית אישית. ההפניה לעבודה תעשה בהתאם ל"מצב בריאותו וכושרו הגופני" של המשתתף, ללא התייחסות לאמות מידה חשובות אחרות, כדוגמת מצב משפחתי, היות המשתתף/ת מטופל/ת בילדים קטינים, מרחק מקום העבודה ממקום מגורי המשתתף וכו' (סעיפים 18-19)</p>	<p>הפניית המשתתפים לעבודה</p>
<p>מבחינת המשתתפים, שירותים תומכי עבודה הם אמצעים בסיסיים המסייעים להם לצאת לעבודה ולהתמיד בה. העדר חיוב לתאגיד הפרטי לתת שירותים אלו, תביא לכך שהתוכנית לא תיתן סיוע אמיתי ליציאה לעבודה.</p>	<p>ללא שינוי (סעיף 5)</p>	<p>אין הכרה בזכות לשירותים תומכי עבודה, כגון הכשרה מקצועית איכותית, סבסוד הוצאות נסיעה ושירותי טיפול בילדים, אלא רק אפשרות מעורפלת לתאגיד הפרטי להציע שירותים אלה (סעיף 16)</p>	<p>שירותים תומכי עבודה למשתתפים</p>
<ul style="list-style-type: none"> • משתתפים יטורטרו ויושפלו במשך חצי שנה תמימה, וכל שנה מחדש, גם אם ברור לכל כי הם אינם מסוגלים להשתתף בתוכנית. זאת במקום לערוך אבחון של המועמדים להשתתפות מראש ולסנן את אלו שאינם כשירים להשתתף בה. • העובדה שהם יהיו תלויים לגמרי במתכנן היעדים התעסוקתי היא בעייתית, ופותרת פתח להתנכלויות אישיות, במקום שהדבר יוכרע באופן עצמאי. • הרכב ועדת החריגים, שכוללת את נציגי משרדי התמ"ת, הרווחה והאוצר מעלה חשש כי היא נשענת גם על שיקולים זרים – כלכליים-מערכתיים. 	<p>ללא שינוי (סעיף 11)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • הפטור יישקל רק אחרי חצי שנה בתוכנית, ורק אם פקידי התאגיד הפרטי ימליצו על כך וועדת חריגים תקבל את ההמלצה. • ההחלטה תהיה לתקופה של 3-12 חודשים בלבד (סעיף 22) 	<p>פטור מהתוכנית למשתתפים בגין "אי מסוגלות תעסוקתית"</p>

<ul style="list-style-type: none"> • המשתתפים ינוצלו לעבודה ללא שכר (גם אם מדובר בעבודה במקומות שאינם למטרת רווח), שהיא פסולה במהותה, כי אין להעביד אדם ללא שכר מינימום. • כמו בעבר, המשתתפים עלולים להישלח לעבודה שאינה מתחשבת במצבם האישי, מה שיפגע בהם ובבני משפחותיהם. • מעבר לניצול, מדובר גם בפגיעה בעולם העבודה בכללותו, שכן משמעות הדברים היא שיהיו פחות משרות במשק, היות ומעסיקים יעדיפו את עובדי החינם על פני תשלום שכר. 	<p>ללא שינוי (סעיף 10)</p>	<p>ניתן יהיה לחייב את המשתתפים לעבודה בחינם תחת הכותרת של "שירות בקהילה" לתקופה של עד ארבעה חודשים והיקף שעות של עד 100 שעות חודשיות (סעיף 21)</p>	<p>חיוב המשתתפים בשירות בקהילה</p>
<ul style="list-style-type: none"> • הסעיף אמור להבטיח השמות איכותיות למשתתפים, אך עשוי להתגלות כלא אפקטיבי. גם בחוזה לקבלני התוכנית הקודמת, "אורות לתעסוקה", היה סעיף דומה: "למפעיל יוענק בונוס נוסף עבור כל משתתף אשר עבד 12 חודשים רצופים לפחות אצל אותו מעסיק, בשיעור של 30% נוספים משכרו השנתי של המשתתף". למרות זאת, מחקרים הוכיחו, שלא נעשו השמות איכותיות. המודל הכלכלי המפורט, שהיה קבוע בחוזה בין המדינה לבין קבלני התוכנית הפרטיים, כלל בונוסים למפעילים בגין ירידה במספר מקבלי הבטחת הכנסה ובכך יצר תמריץ להנשרת משתתפים מהתוכנית. ואכן, כ-30% ממשתתפי התוכנית פרשו או נשרו במהלכה. • טיוטת החוק לא כוללת את עקרונות ההתקשרות עם הזכיינים, ובמרכזם נוסחת התגמול, ועל כן ישנו חשש ממשי כי המודל הפוגעני יחזור עצמו. 	<p>ללא שינוי (סעיף 4 וסעיף 3(ה))</p>	<p>אינו מפורט בהצעה, למעט הקביעות כי "הגמול לתאגיד המפעיל מרכז תעסוקה יהיה גבוה יותר ככל ששילובו של המשתתף בעבודה יהיה לתקופה ארוכה יותר וככל ששכרו בעבודה יהיה גבוה יותר" (סעיף 15) וקביעה כי "תאגיד המפעיל מרכז תעסוקה לא יקבל תגמול בעד קביעה של עובד ציבור כי המשתתף סירב לקבל את העבודה שאליה הופנה כאמור בסעיף 29(א)(1) או בעד קביעה של עובד ציבור בדבר אי שיתוף פעולה של המשתתף כאמור בסעיף 29(א)(2)" (סעיף 23(3))</p>	<p>המודל הכלכלי</p>
<p>המשתתפים יצטרכו להתמודד עם שוק עבודה חסר ופוגעני, בו אין מספיק משרות, ורוב אלו הקיימות הן בשכר נמוך, בעבודה קבלנית ובמשרה חלקית.</p>	<p>ללא שינוי</p>	<p>התוכנית אינה יוצרת משרות חדשות</p>	<p>יצירת משרות חדשות</p>
<p>המשתתפים יהיו "שבויים" בידי חברה אחת, לא תהיה להם אפשרות בחירה, ואף לא יהיה לתאגידים תמריץ לתת שירות טוב ומיטיב יותר. בכך חוטא המודל לעיקרון המרכזי של הניהול הציבורי החדש - "בחירה ללקוחות" - שאמור להיות המפתח להעצמת מקבלי השירות ולשיפור השירות שהם מקבלים, ומבליט את יתרון הכוח של התאגידים כלפיהם.</p>	<p>ללא שינוי</p>	<p>לתאגידים שיבחרו יינתן מונופול באזור הגיאוגרפי בו יפעל, כך שלא תהיה תחרות בין התאגידים</p>	<p>מונופול אזורי לתאגידים הפרטיים שיבחרו</p>

<ul style="list-style-type: none"> מבחינת המשתתפים, עומדים להרחיב תוכנית שנוסחה ונכשלה לתפוצה ארצית. ככל שיוכנסו שינויים מהותיים בתוכנית יהיה צורך לעשות שוב ניסוי לתקופת זמן מוגבלת בתחולה מצומצמת, לפני החלטה על פריסה ארצית. פריסה ארצית היא גם בעייתית לניהול, מכיוון שמדובר בשינוי עצום שקשה להצליח בו בסדר גודל כזה. בהצעה להעניק פריסה ארצית ללא ניסוי תחילה מבקשים מקדמי טיוטת חוק לעקוף גם את ביקורת הכנסת ואפשרותה להפסיק את התוכנית. 	<p>ללא שינוי (דברי ההסבר)</p>	<p>ללא ניסוי (פיילוט) וללא הגבלת זמן</p>	<p>קביעות התוכנית</p>
<p>דרישת המסמכים והבדיקות הגופניות והנפשיות על ידי עובד של חברה למטרות רווח פוגעת פגיעה קשה בפרטיותם של משתתפי התכנית ובצנעת חייהם. כמו כן, למעט החובה הכללית לשמירה על סודיות, אין כל הגדרה של כלים לאבטחת מידע או חובות בתחום זה.</p>	<p>ללא שינוי (סעיפים 33 ו-35)</p>	<ul style="list-style-type: none"> מתכנני היעדים התעסוקתיים יוכלו לחייב את המשתתפים למסור להם ידיעות ומסמכים שיש ברשותם, ולעמוד לבדיקה רפואית, פסיכולוגית, תעסוקתית או אחרת, שאם לא יסכימו לה יסתכנו באיבוד קצבת הקיום המשפחתית שלהם (סעיף 31). על מתכנני היעדים התעסוקתיים מוטלת חובת סודיות כללית (סעיף 33) 	<p>הפגיעה בפרטיות המשתתפים</p>
<p>עצם התוספת שהמומחה מטעם המדינה יישב במרכזי התעסוקה לא מבטיחה שהנגישות אליו תהיה גבוהה יותר, כיוון שממילא ההפניה לבדיקה תלויה בתאגיד הפרטי.</p>	<p>המומחה, שהוא רופא, פסיכולוג, מומחה תעסוקה או מומחה אחר, מטעם משרד הכלכלה, שיערוך בדיקות למשתתפים, יישב במרכזי התעסוקה (סעיף 22)</p>	<p>מומחה, שהוא רופא, פסיכולוג, מומחה תעסוקה או מומחה אחר, מטעם משרד התמ"ת יערוך בדיקות למשתתפים (סעיף 31)</p>	<p>הבדיקות למשתתפים על ידי מומחה מטעם המדינה</p>
<p>המודל הוא פוגעני ואינו מאפשר אפשרות אמיתית להשגה על קביעות מתכנני היעדים התעסוקתיים, כיוון שהמשתתפים יהיו תלויים בהמלצתם כאשר ירצו לערער על קביעותיהם בפני הועדה המקצועית. עצם התוספת שהועדה המקצועית תשב במרכזי התעסוקה לא מבטיחה שהנגישות אליה תהיה גבוהה יותר, כיוון שממילא ההפניה אליה תלויה בתאגיד הפרטי.</p>	<p>אין שינוי בסמכויות הועדה המקצועית (סעיפים 17, 9 ו-11), התוסף חיובה לשבת במרכזי התעסוקה (סעיף 23)</p>	<p>ועדה מקצועית תוכל להפחית את היקף השעות של תוכנית אישית למשתתף ולהמליץ על חוסר מסוגלות תעסוקתית של משתתף, רק אם תידרש לכך על ידי התאגיד הפרטי (סעיפים 10, 20 ו-22)</p>	<p>הקלות למשתתפים על ידי ועדה מקצועית</p>

<p>עובד ציבור אחד שישב במרכז תעסוקה ויפקח לא יסייע באופן אמיתי למשתתפים, כיוון שהוא אינו יכול להוות תחליף לצורך שעובד הציבור יקבל בעצמו את ההחלטות להן יש השפעה מרחיקת לכת על חיי המשתתפים, משפחותיהם ועתידם.</p>	<p>ללא שינוי (סעיף 21)</p>	<p>עובד ציבורי מטעם משרד התמ"ת יישב במרכז התעסוקה ויסייע בפיקוח ובבקרה על התוכנית (סעיף 7)</p>	<p>פיקוח עובד ציבור</p>
<p>משתתפי התוכנית יהיו הורים לתינוקות מגיל שנתיים ומעלה.</p>	<p>בוטלה הרחבתה של דרישת ההתייצבות של אמהות ושל הורים יחידים מעת היות ילדם בן שנה בלבד ולא מגיל שנתיים</p>	<p>הורחבה דרישת ההתייצבות של אמהות ושל הורים יחידים מעת היות ילדם בן שנה בלבד ולא מגיל שנתיים, כנהוג היום (סעיף 38)</p>	<p>משתתפים שהם הורים לתינוקות</p>
<p>למשתתפים אין כל ייצוג וקולם אינו נשמע בכל תהליך קבלת ההחלטות לגבי התוכנית, עוד לפני ביצועה ובמהלך קיומה.</p>	<p>ללא שינוי</p>	<p>אין בהצעה שיתוף הציבור בתהליכי המכרז ובתהליכי הפיקוח של התכנית</p>	<p>שיתוף ציבור</p>